

Náboženská výchova detí v rodine

Doplnok k prednáške: Psychológia dieťaťa a Detské Služby Božie

Hoci mnohí „kresťanskí“ rodičia majú tendenciu prenechávať náboženskú výchovu svojich detí na výučbu náboženstva v škole a detskej besiedke, pokiaľ vôbec svoje deti nechajú vzdelávať aj v tejto oblasti, zodpovednosť pred Bohom z nich nikto nesníme. Zdôvodnenie, že deti treba nechať, aby si raz samé slobodne vybrali, či chcú alebo nechcú mať vzťah k Pánu Bohu, je iba výhovorka. Svet im svoje alternatívy ponúka. Ak im rodičia neponúknu žiadne, nebudú si mať z čoho vybrať.

Deti sú Božie dary, sú nám dočasne zverené do opatery a k nej nevyhnutne patrí aj rodičovská výchova k viere. Je síce pravda, že viera je dar Duchu Svätého, naše deti ju po nás nezdedia, ani im ju nemôžeme odovzdať, či naučiť ich veriť. Pred Božím súdom sa každý bude zodpovedať sám za seba. Predsa však každý človek bude braný na zodpovednosť aj za spravovanie Božích darov, za to či sme ich prijali, zveľaďovali, zachovali, alebo stratili. A deti sú určite tými najcennejšími darmi. K viere im môžeme ukázať cestu, pripraviť pôdu, alebo im môžeme nastaviť do cesty prekážky a tak zabrániť prijatiu Božieho volania. To je dosť veľká zodpovednosť, či nie?

Vypočuli sme si niekoľko informácií o psychológii dieťaťa a o dôležitých bodoch v nej, na ktoré môže náboženská výchova nadväzovať. Prejdime teda od teórie k praxi. Kedy a ako začať?

1.) S náboženskou výchovou sa začína už **v tehotenstve**. Ak má veriaca matka úprimný vzťah k Bohu, ak sa pravidelne modlí, slovo Božie je pre ňu pravidlom života, ak čerpá silu zo Služieb Božích, už pripravuje cestu viery svojmu nenarodenému dieťaťu. Ono cíti jej túžby, jej nádej, pokoj, radosť, lásku..., učí sa prekonávať obavy, strach, napätia..., čo všetko ona zvláda vďaka spojeniu s Pánom Bohom. Spolu so vzťahom k matke, nevedome v ňom vzrastá i vzťah k Nebeskému Otcovi.

2.) Krst – prvý dôležitý krok v náboženskej výchove našich detí.

Podobne ako o náboženskej výchove vôbec, uvažujú mnohí rodičia aj o sviatosti Krstu. Načo krstiť malé deti, nech sa rozhodnú samé až vyrastú. A vôbec, prečo krstiť malé deti? Najprv by mali vyznať vieru, len potom môže prísť krst. Učia tie cirkvi, ktoré krstia len dospelých. Pozrime sa bližšie na tento problém. Krst nie je len privítanie do života.

*Pán Ježiš tesne pred svojím vstúpením na nebesá prikázal svojim učeníkom: **“Chod'te teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna i Duchu Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal.”** ...*

Týmito slovami ustanovil sviatosť Svätého krstu. Jeho príkaz je jasný: niešť evanjelium: krstiť a vyučovať Božiemu slovu. Krstom sa človek stáva učeníkom Pána Ježiša, bez ohľadu na národnosť, vierovyznanie a vek. Z evanjelia sa učí nasledovať Ho.

Byť pokrstený “v meno - do mena” Otca, Syna i Duchu Svätého znamená byť ponorený do Božieho náručia. Tak ako vrúblik vsadený do kmeňa stromu je človek krstom zaštepovaný “do vínneho kmeňa” Ježiša Krista (J 15,1). Dostáva možnosť zrásť sa s Ním, žiť v ňom, z Neho prijímať životodarnú miazgu. Povedané inými slovami: Krstom sme vložení do Tela Kristovho, stávame jeho súčasťou, bunkou živého organizmu cirkvi.

Krst svätý je dielom Trojjediného Boha. Jasne o tom svedčí prítomnosť Svätej Trojice už pri pokrstení Pána Ježiša Jánom Krstiteľom v rieke Jordán. Aj pri našom krste koná Boh vo všetkých troch osobách: Krstom nás Nebeský Otec prijíma za svoje deti a dedičov Božieho kráľovstva. Pán Ježiš Kristus nám k nemu otvoril cestu obeťou vlastného života na kríži, keď nás vykúpil - vyslobodil z moci diabla, hriechu a smrti. Krstnou vodou nás obmýva aj od dedičného hriechu a tak nás zachraňuje pre večný život.

Duch Svätý pri krste vstupuje do ľudského srdca a dáva nám dar, vieru, ktorá umožní prijať všetko, čo Boh pre nás urobil. Viera je ruka, ktorou prijímame Božie dary. Preto Pán Ježiš ku

krstnému rozkazu pripojil zaslúbenie: **“Kto uverí a je pokrstený, bude spasený, ale kto neuverí, bude odsúdený.” (Mk 16,16)**

Pri krste je **viera** prítomná v troch obmenách: 1. Ako **dar Duchu Svätého**, semienko, ktoré má vyklíčiť, vyrásť a prinášať úrodu. 2. Ako **zástupná viera** rodičov a krstných rodičov, ktorí prinášajú dieťa ku krstu a zaväzujú sa vychovávať ho v nej, spolu s cirkevným zborom, ktorý pokrsteného prijíma do svojho streda, aby sa stal jeho duchovným domovom.

3. A napokon **viera krsteného**. Ak ide o nemluvniatko, nevie vieru ešte slovnou vyznať, ale to neznamená, že ju nemá. Pán Ježiš vedel o viere detí, keď povedal: **“Beda tomu, kto by na hriech zvedol jedného z týchto maličkých, ktorí veria vo mňa...”** Alebo: **„Dokiaľ nebudete ako deti nikdy nevojdate do Božieho kráľovstva..“** Alebo: **„Dovoľte deťom prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo ich je kráľovstvo nebeské.“**

Za dôkaz viery považujem i to, že nenarodené dieťaťko Alžbety sa radostne pohlo v jej živote, keď ju pozdravila Mária, matka Pánova. A Dr. Martin Luther vo Veľkom katechizme v bode 57 hovorí: Deti prinášame ku krstu v nádeji, že veria.

Viera je nevyhnutná pre prijatie krstu ako Božej milosti, ako programu pre celý život. Ale **platnosť Božieho konania** pri krste je nezávislá od človeka; nemožno si ju zaslúžiť, je vecou jedine Božej moci, milosti a lásky. A my nemáme právo obráť naše deti o toto dobrodenie.

3.) Súčasní psychológovia zdôrazňujú **dôležitosť prvého roku života**. V ňom sa kladú základy povahy, úspešnosti, schopnosti milovať, teda šťastia... človeka. Napr.: Ak dieťa stratí rodičov, alebo ho opustia, a nedostane možnosť upínať svoju dôveru a nevedomelú lásku na jedinú osobu, navždy stráca schopnosť oddane ľúbiť, vytvorí si stabilný vzťah. Ani pri najlepšej opatere v detskom domove, kde sa striedajú vychovávateľky, sa táto nenahraditeľná citová viazanosť nemôže vytvoriť. Preto sa dnes tak propaguje výchova sirôt v profesionálnych rodinách.

Aj náboženská výchova v prvom roku života, kladie základy duchovného rozvoja človeka. Ako viesť nemluvniatko k Bohu? Asi najlepšie nábožnými piesňami, ktoré mu môžeme spievať ako uspávanky, a vlastne hocikedy (už pred krstom). Podstatné sú aj modlitby za dieťa a s dieťaťom. Rúčky zložené v maminých alebo otcových rukách, pokojné láskavé slová, požehnanie krížikom na čielko, vzbudzujú v dieťati pocit istoty a posvätnosti, hoci im ešte nerozumie. Postupne sa k modlitbičkám pridáva i samo, vlastnými alebo naučenými slovami. Ale to až v nasledujúcich mesiacoch a rokoch života.

4.) Batola a predškolský vek.

Ďalším malým krôčikom na ceste k Bohu sú obrázky s biblickou tematikou. Pomocou nich zoznamujeme deti s jednotlivými postavami Biblie.

Rozprávaním biblických príbehov, veku primeraným spôsobom, zakladáme v detskom rozumčeku databázu informácií o duchovnom svete a kladíme základy mravnosti. Dieťa sa túži podobať svojim vzorom. Je dôležité, aby sme mu poskytli správne vzory (aj vlastným životom). Že tým najlepším vzorom je Pán Ježiš Kristus, o tom azda nikto nepochybuje. Vhodnými pomôckami sú biblické leporelá, omalovánky, pexesá, kvartetá, puzzle... Samozrejme, deti učíme hravo, nie zdĺhavo, vždy láskavo. Chvilky „náboženstva“ by mali byť pre dieťa zážitkami lásky, dôvery a šťastia v náručí rodičov / starých rodičov. Ak je tomu tak, zostávajú v pamäti na celý život, napriek obdobiam pochybností, či poblúdení.

Od najútlejšieho veku už môžeme deti vodiť na detskú besiedku i do kostola. Pravdaže, berieme si so sebou potrebnú výbavu. Pre maličké fľašku s čajom, pre väčšie deti obrázky, ceruzku a papier na kreslenie, nehučnú hračku. Isteže, ak dieťa plače a nepodarí sa nám ho rýchlo utíšiť, je lepšie vyjsť s ním na chvíľu von. Preto si s deťmi sadáme radšej blízko dverí. Od začiatku ich vedieme k tomu, že kostol je Boží dom, posvätné miesto, kde sa treba chovať ticho, s úctou. Aj keď naše dieťa ešte nerozumie tomu, čo sa na Službách Božích deje, vníma ich atmosféru a skutočnosť, že pre rodičov je to čosi dôležité a potrebné. Táto

skúsenosť je viac hodná než prípadné básničky a pesničky, ktoré sa tu neskôr naučí. Hoci aj tie patria, samozrejme, k náboženskej výchove.

Keď moja vnučka mala necelé 2 roky, chodievala už s rodičmi pravidelne do kostola. Raz, moja dcéra bola prechladnutá a preto nemohli ísť. Zapla doma rádio, kde práve vysielali naše bohoslužby. Malá ešte nevedela rozprávať. Ale len čo začula organ a spev piesne, utekala po spevník, sadla si s ním na gauč a ukazovala mame, že si má prisadnúť k nej a spievať. Keď sa tak stalo, žiarila radosťou.

Na besiedke nechávame dieťa samé len vtedy, keď už neplače za mamou a keď nezamestnáva až príliš vedúcu, ktorá sa potom nemôže venovať vyučovaniu. Čím pevnejšia je tradícia navštevovania SB, tým menej problémov budeme mať s deťmi v puberte a tým ľahšie sa po období vzdoru, zase vrátia.

5.) V školskom veku prihlasujeme deti na vyučovanie náboženstva. Ale to neznamená, že pre rodičov sa tým náboženská výchova končí. V tomto veku si nechávame od detí vyrozprávať, čo sa naučili a ochotne a vážne odpovedáme na ich zvedavé otázky. Mali by sme byť na ne pripravení. Hľadáme odpovede v dostupných náboženských knihách, v kázňach na SB, na biblických hodinách... To, že nemáme teologické vzdelanie nemusí byť prekážkou. Oveľa dôležitejšie ako vedomosti je úprimnosť nášho vzťahu k Pánu Ježišovi, život viery. Ak deti vidia, že viera je pre rodičov dôležitá, že im pomáha prekonávať ťažkosti, že sa modlia i za ne, je pravdepodobnejšie, že sa stane podstatnou aj pre ich život a bude patriť na popredné miesto v ich vlastnej stupnici hodnôt. Platí zásada, že deti nemáme do kostola posielat', ale vodiť. Navyše je to pre celú rodinu krásna príležitosť prežiť spolu duchovné spoločenstvo.

6.) Najťažším obdobím pre rodičov je **puberta** detí. Okrem telesných zmien a s nimi spojenými novými starosťami, sa deti snažia osamostatniť, rebelujú proti zaužívaným poriadkom, prestávajú uznávať authority, tvoria si vlastné názory, túžia po slobode. To všetko je prirodzený vývoj. Rodičia si začínajú uvedomovať, že ich mláďatá onedlho vyletia z rodného hniezda. A to je bolestné. Nezostáva však iné, len sa s týmto procesom zmieriť. O to naliehavejšie je, aby sme sa snažili zostať vzorom pre svoje deti, aby sme ich nesklamali, aby videli a cítili, aj keď si to nepriznajú, pravdivosť našej viery a lásky. Nič ich neodradí viac ako pretváрка. Nie je ľahké nestratiť ich dôveru. V tomto období je dôležité s mladými diskutovať, aj svedčiť o svojej viere, a poskytovať im duchovnú orientáciu. Nie náhodou sa propagátori rôznych siekt zameriavajú najmä na mládež. A získavajú najmä tú, ktorá je duchovne dezorientovaná, zmätená a nevzdelaná.

7.) Milujúci rodičia sa nikdy nevzdávajú svojich detí. Ani vtedy, keď už sú **dospelé**. **Modliť sa** za ne je našou doživotnou úlohou. Ale ony už nesú zodpovednosť samy za seba – pred Bohom i pred ľuďmi. Všetci rodičia robia chyby. Nie všetkým sa podarí vychovať z detí uvedomelých kresťanov. Ak sa podarí, nie je to dôvod k pýche a odsudzovaniu tých menej šťastných, je to Božia milosť a požehnanie. Ak sa nepodarí, kajajme sa a prosme Pána o odpustenie a napravenie našich chýb. Ale verme, že On odpúšťa, aj na dobré obracia. Tak si nevyčítajme do nekonečna, že sme neboli a nie sme dokonalí, ale radšej sa usilujme pomôcť našim deťom, aby boli lepšími rodičmi, než sme boli my.

Mgr. Daniela Horínková